

Učitelj gradi kulturo spoštovanja

... Z učenci se zelo veliko pogovarjamo o medsebojnih odnosih. Nenehno poudarjam pomen odnosov, medsebojnega spoštovanja, poslušanja, sprejemanja in medsebojne pomoči. Hkrati jih učim, da povedo, česa nekdo ni naredil prav, in tako vzgajajo drug drugega ...

Prešolanje v moj razred

... Običajno učitelji o prihodu novega učenca nismo obveščeni prav zgodaj – zgodi se celo, da zjutraj izvemo, da ta dan pride nekdo 'nov'. Takrat nimamo časa, da bi se o učencu pozanimali in dobili čim več koristnih informacij. Odzivati se moramo takoj, čeprav se zavedamo, da lahko ti prvi trenutki odločajo, kako se bo učenec počutil v novi šoli. ...

Koraki do uspešne vzgoje

... Za začetek lahko ozavestimo dejstvo, da je vzgojna vloga staršev zaradi njihove enkratnosti in neponovljivosti na vseh vzgojnih področjih neprenosljiva in nenadomestljiva. Starši so za otroka enostavno nenadomestljivi, kar jim daje večje možnosti za uspeh v primerjavi s profesionalnimi vzgojitelji, saj le-te otroci nenehno menjavajo. Tako ostaja primarna odgovornost za vzgojo otrok v rokah staršev. ...

Učenci s posebnimi potrebami in ples

... Izbrala sem nekaj slovenskih ljudskih plesov, ki so se mi zdeli dovolj enostavni za moje učence, in jih pričela poučevati v okviru izbirne vsebine ples. Rezultat je bil spodbuden. Enostavnih plesnih figur se je večina učencev naučila brez večjih težav, še bolj pa sem bila navdušena nad tem, kako je glasba sama vodila učence iz ene figure v drugo. ...

Merjenje pretoka reke Hudinje

... V prispevku opisujem primer, kako lahko zelo preprosto uporabimo reko oz. potok, ki teče mimo šole, za merjenje pretoka vode. Potrebujemo le meter, plovec (palico ali kakšen drug naravni material) in štoparico. Meritve so opravili učenci 9. razreda. Najprej so ocenili hitrost vodnega toka, nato so izmerili potrebne količine in izračunali hitrost vodnega toka. ...

Uvodnik

- 3 *Silvo Šinkovec*: Strah in zaupanje

V žarišču:

Ustvarjamo kulturo spoštovanja

- 5 *Silvo Šinkovec*: Vzgojni načrt in kultura spoštovanja
7 *Jasenska Zupančič*: Jedro osebnosti
9 *Helena Jeriček Klanšček, Vesna Blagojević*: Naraščanje težav v duševnem zdravju med slovenskimi mladostniki
11 *Renata Pelc*: Učitelj gradi kulturo spoštovanja
12 *Anica Horvat*: Spoštovanje v razredu
14 *Branka Roškar*: Kdo bo spoštoval tistega, ki ne ceni svojega življenja? (Sir 10,29)
16 *Tadeja Komac*: Spoštovanje in osebe s posebnimi potrebami na področju učenja
17 *Primož Rogelj*: Življenje

Naš pogovor

- 18 *Silvo Šinkovec, Jasna Korbar*: msgr. Alojzij Cvikel: Sodelovanje med župnikom in ravnateljem

Biti vzgojitelj

- 21 *Dragica Motik*: Janez Vajkard Valvasor (1641–1693)
23 *Tatjana Furjan*: Razmišljanje po de Bonu
24 *Tina Šifrer Gazvoda*: Prešolanje v moj razred

Starši

- 26 *Ana Senegačnik Kurnik*: Kako otroka naučimo samostojnega učenja
29 *Miha Klanjšček, Dejan Hozjan*: Koraki do uspešne vzgoje
31 *Vesna Jarh*: Starši in otroci

Področja vzgoje

- 33 *Milček Komelj*: Vzgojiteljski načrt slikarskega teoretika
34 *Milček Komelj*: Zoran Didek in mačka
35 *Zdenka Sušec Lušnic*: Delo z otrokom z avtistično motnjo
38 *Mateja Žvokelj Kostanjevec*: Učenci s posebnimi potrebami in ples

Duhovni izziv

- 39 *Ana Zidar*: S to vodo ne bomo 'šparali'
40 *Tanja Pogorevc Novak*: Oživljanje podob preteklosti

Izkušnje

- 41 *Tilka Jakob*: Merjenje pretoka reke Hudinje
42 *Ana Radovčič*: Težave s snovjo pri pouku matematike
44 *Suzana Pirman*: Samostojno delo v času učenja na daljavo
46 *Mirjam Andrejčič*: Koronavirus in vrtec
47 **Bralni namig**
49 **Iz življenja DKPS**
52 **Napovedni koledar**
54 **Nova spoznanja**
54 **Summary**

Vzgojni načrt in kultura spoštovanja

■ **Silvo Šinkovec**, D. J., dr. ped. znanosti, psiholog, defektolog in teolog, je predavatelj, terapevt, voditelj več seminarjev, šol za starše in duhovnih vaj, urednik revije *Vzgoja*, duhovni asistent DKPS in direktor *Inštituta Franca Pedička*.

V preteklem šolskem letu je Inštitut Franca Pedička na OŠ Janka Kersnika na Brdu izvedel seminar (ki je bil uvrščen tudi v Katis) Vzgojni načrt in kultura spoštovanja. Temeljni namen seminarja je bil razmislek o povezanosti vzgojnega načrta z vzgojnim konceptom ob konkretnem primeru jedra osebnosti, ki smo ga poimenovali samospoštovanje. Žariščna tema te številke je posvečena kulturi spoštovanja, ki je lahko izhodišče za oblikovanje vzgojnega koncepta, ki bi šolam, ki so v svoj izbor vrednot napisale besedo 'spoštovanje', služil kot okvir vzgojnega načrta. Koncept bomo v prihodnjem letu še razvijali.

Izzivi sodobne vzgoje

Roberto Carneiro, sodelavec *Unesca*, je sodobnega človeka poimenoval »homo conectus«. Ta 'povezani človek' je res povezan z napravami (telefonom, radiom, televizijo, internetom ali kakorkoli imenujemo naprave in programe) ter preko njih z mnogimi vsebinami, posamezniki in ljudmi, pogosto pa ga ravno te naprave, ki se postavijo vmes, oddaljujejo od drugih in tudi od njega samega. Ko izgubimo osebni stik s človekom, ga ne čutimo več, zato ga tudi ne spoštujemo. Odnos postaja zgolj funkcionalen. Tudi naši učenci lahko komunicirajo z mnogimi ljudmi po svetu, a v mnogih primerih niso sposobni komunikacije znotraj svoje družine, v razredu ali oblikovanja trajnega in globokega prijateljstva. Zato je generalni direktor *Unesca* Federico Mayor že v devetdesetih letih izrekel zelo pomenljiv stavek, da moramo prenehati otrokom predstavljati današnji svet tako, da si bodo mislili, da je vse, kar je potrebno, računalnik. Računalnik je dobra stvar, toda le kot orodje. Nikoli ne more nadomestiti človeka, človeškega odnosa, topline, materine nežne roke. Kar mora učitelj posredovati učencem, so vrednote. Bistvo. Kot poročata Helena Jeriček Klanšček in Vesna Blagojević (2020: 9–10) v članku v tej številki revije *Vzgoja* »študije kažejo, da je duševno zdravje povezano /.../ tudi z učenim uspehom; mladostniki, ki so bolj zadovoljni z življenjem in imajo boljše duševno zdravje, dosegajo boljši učni uspeh«. Ta trditev mnogokrat drži, a ne vedno. Po zadnjih podatkih PISA 2018 (Rezultati mednarodne ..., 2019) vemo, da slovenski učenci v mednarodnih primerjavah dosegajo visoke rezultate, po drugi strani pa sodijo med duševno krhke osebnosti. »Slovenski učenci in učenke so v primerjavi z vrstniki iz ostalih držav poročali tudi o najnižji pogostosti zaznavanja lastnih pozitivnih čustev, predvsem ponosa in radosti. Približno 35 % slovenskih učencev in učenk je poročalo tudi, da so pogosto ali vedno žalostni, dobra polovica pa jih je poročala, da se pogosto ali vedno počutijo zaskrbljene.« To obratno sorazmerje je zanimiv pojav pri slovenskih učencih. Omenjeni avtorici še navajata, da kljub zelo pozitivni samooceni mladostnikov (mednarodna raziskava HBSC) »večina vprašanih mladostnikov (86,8 %) svoje zdravje ocenjuje kot

odlično ali dobro, večina (89,7 %) je tudi zadovoljna z življenjem«, hkrati pa skoraj tretjina (28,4 %) mladostnikov poroča, da »več kot enkrat tedensko občutijo vsaj dva psihosomska simptoma«, na primer nervozo, razdražljivost in nespečnost, občutke žalosti ali obupanosti, samomorilne misli. Ti podatki kažejo tudi na nerealno zaznavo samega sebe.

Tony Humphreys trdi, da je najbolj razširjena nevroza v zahodni družbi odvisnost: od uspeha; od spolnosti; od tega, kaj drugi rečejo ali mislijo o nas; od našega izgleda; od družbenega položaja; od materialnih dobrin; od tega, ali nas drugi cenijo, hvalijo in potrjujejo. Vse te odvisnosti pa imajo skupni imenovalac – nizko samospoštovanje. Humphreys doda, da ima »večina otrok z vedenjskimi problemi ali pa tistih, ki se v šoli težko učijo, neurejene družinske razmere in težave s samospoštovanjem« (Humphreys, 2002: 11).

Ti podatki in sporočila, s katerimi se soočamo, so za pedagoške delavce strokovni izziv in zaveza. Ker vemo tudi, da je duševno zdravje zelo povezano s temeljnim občutkom lastne vrednosti, s samospoštovanjem, in vemo, da so slovenske osnovne šole vrednoto 'spoštovanje' postavile visoko na prvo mesto, je logično, da se bolj sistematično posvečamo razvoju samospoštovanja in kulturi spoštovanja.

Temeljni cilj vzgoje

Leo Buscaglia je v svojem šaljivem tonu zapisal, kaj je zrel človek: »Oče mi je pomagal odrasti v bolj ali manj duševno zdravo osebnost, v zdravega nevrotika, ki se veliko smeji, veliko ljubi in ga ni strah jokati ali biti ranljiv. /.../ me naučil, da živim odgovorno in iz življenja napravim nekaj dobrega« (Buscaglia, 2008: 112). Spodbujanje celostnega razvoja osebnosti je temeljni cilj vzgoje in izobraževanja, zapisan v mnogih dokumentih. *Unesco* našteje štiri področja celostnega razvoja: učiti se, da bi vedeli; učiti se, da bi znali delati; učiti se, da bi znali živeti v skupnosti; učiti se biti (Delors, 1996). Humphreys razvije šest področij razvoja samospoštovanja: telesni jaz, čustveni jaz, razumski jaz, vedenjski jaz, socialni jaz in ustvarjalni jaz. Zakon o osnovni šoli (2007) in Delors (1996: 86) naštejeta se-